CONCEPTUL DE CÂMP SEMANTIC ÎN LEXICOLOGIA MODERNĂ (CU REFERIRE SPECIALĂ LA STUDIILE LUI EUGENIU COŞERIU)

VASILE BAHNARU[*]

0. Universul, deşi pare a fi, la prima vedere, un conglomerat haotic de fiinţe, fenomene şi obiecte, este, cu siguranţă, un sistem constituit dintr-o structură de elemente între care există anumite relaţii. Ca urmare a acestui fapt, limbajul uman, şi în special lexicul acestuia, interpretat de filosofii limbajului în calitate de „tablou al universului", constituie de asemenea o reflectare, mai mult sau mai puţin obiectivă, a universului, acesta fiind mai întâi reflectat şi sistematizat de psihicul uman, fapt ce îşi află corespondenţă în sistemul limbii. Astfel, putem admite că vocabularul limbii în genere şi al fiecărei limbi în parte este o copie relativ perfectă a universului ontic. Gradul de perfecţiune sau imperfecţiune a sistemului lexical se află în dependenţă directă de profunzimea cunoştinţelor noastre despre univers. În funcţie de poziţia filosofică a cercetătorului, „relaţia intimă" între componentele universului şi elementele lexicale reprezintă sistemul noţiunilor (care reflectă modul de organizare a realităţii) sau reţeaua de relaţii proiectată de mintea noastră asupra realităţii, pe care o analizează, dându-i un caracter distinct.

0.1. Ca urmare a celor afirmate anterior, totalitatea cuvintelor unei limbi nu reprezintă o masă neorganizată. Din punctul de vedere al comportamentului *gramatical*, unităţile de vocabular se grupează în aşa-numitele părţi de vorbire; pe de altă parte, există o stratificare obiectivă în funcţie de structura stilistică a vocabularului (cuvinte poetice, familiare, populare, regionale, termeni tehnici, de argou, de jargon etc.). În ultimii ani, se vorbeşte tot mai insistent despre o stratificare *cantitativă*; această stratificare devine concludentă în situaţia în care dispunem cuvintele după rang, adică în funcţie de ordinea descendentă a frecvenţei lor în limbă.

[*] Academia de Ştiinţe a Moldovei, Chişinău, bd. Ştefan cel Mare, nr. 1, Republica Moldova.

ALIL, t. LI, 2011, Bucureşti, p. 95–103

BDD-A1218 © 2011 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:39:59 UTC)

Caracterul de sistem al cuvintelor unei limbi a fost demonstrat în mod convingător de Saussure, care a făcut uz, în acest scop, de noţiunea de „grupuri asociative” (*constelaţii*). Acest lucru poate fi ilustrat prin următorul exemplu românesc: un cuvânt ca *temător* este asociat mai întâi cu *a (se) teme–temere–temut–teamă, teamăt* (şi după acelaşi tipar poate fi examinată şi seria de cuvinte *cheltuitor–a cheltui–cheltuială–cheltuit* etc.). Totodată, unităţile de mai sus intră într-un ansamblu de cuvinte asemănătoare (sau identice) ca formă şi/sau sens (sinonime, paronime, omonime etc.). O altă serie asociativă îl situează pe *temător* în vecinătatea lui *bănuitor*, *căutător*, *muritor*, *şlefuitor* etc. (ideile evocate sunt eterogene, dar interferează totuşi prin nota comună „care realizează o anumită acţiune”, marcată prin identitatea sufixului derivativ). Apropieri pur noţionale – lipsite de suportul similarităţii formale – există între *bănuitor* şi *neîncrezător*, *suspicios* (sinonime), *încrezător* şi *credul* (antonime). Asociaţii mai vagi se pot identifica în semantica cuvintelor *sceptic, precaut, mizantrop, iscoditor* etc. Gruparea cuvintelor în serii asociative e o primă dovadă că vocabularul are caracter sistematic; dacă afinităţile de sens sunt concretizate în similitudini fonetice, prin folosirea unor tipare de genul *bănuitor–a bănui–bănuială–bănuit*, atunci problema ţine, indiscutabil, de competenţa lingvisticii: sistemului semantic îi corespunde un sistem formal. Astfel, în baza asociaţiilor paradigmatice existente, cuvântul *bou* poate fi pus în relaţie cu (1) *vacă, taur, viţel, a mugi…*, (2) *plug, jug*, (3) ideea de putere sau ideea de încetineală etc. În acest context, este firesc să ne întrebăm dacă asociaţiile *fără suport formal* (vezi exemplele de mai sus) nu depăşesc cumva cadrul lingvisticii, intrând în domeniul psihologiei şi al logicii sau al teoriei cunoaşterii. Reţeaua de relaţii asociative a unui cuvânt nu e, în definitiv, altceva decât un fragment din ansamblul nostru de concepte prin intermediul căruia reflectăm realitatea.

În felul acesta, la F. de Saussure, conturarea teoriei câmpului lexical provine din viziunea lui generală asupra limbii ca un ansamblu de elemente între care există anumite raporturi, acestea din urmă fiind numite „raporturi asociative” şi prezentate în felul următor: „Elles n’ont pas pour support l’étendue; leur siège est dans le cerveau; elles font partie de ce trésor intérieur qui constitue la langue chez chaque individu. Nous les appellerons rapports associatifs” (Saussure 1922: 171).

1. O treaptă nouă în studierea lexicului ca sistem o constituie identificarea câmpurilor lexicale. În baza acestui concept, interpretarea şi studierea lexicului limbii în calitate de *sistem, de ansamblu lexico-semantic, de câmp lexical* sau *semantic* a devenit o axiomă, chiar un loc comun. Expresia „câmp semantic” a fost introdusă de G. Ipsen, în 1924, iar teoria *câmpurilor semantice*, propusă de J. Trier, ţine de prima jumătate a secolului al XX-lea. Trier defineşte câmpul semantic drept un ansamblu de relaţii între cuvinte care au semnificaţie în virtutea acestor relaţii (a se vedea Moscal 2011: 104), ca urmare, o semnificaţie există numai în cadrul unui câmp. Fiecare câmp semantic formează, împreună cu altele, un câmp mai întins şi aşa mai departe, până se ajunge la ansamblul general al lexicului limbii, câmpul semantic cel mai vast, acesta având aspectul unei combinaţii de subsisteme, fără goluri sau suprapuneri.

BDD-A1218 © 2011 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:39:59 UTC)

Aşa cum s-a constatat anterior, încă înainte de 1931, data întemeierii ei de către Jost Trier, teoria câmpurilor semantice exista în germene la F. de Saussure şi chiar mai devreme. Primul exemplu de câmp semantic pare să fie seria gradelor militare: fiecare nume de grad îşi exprimă valoarea din poziţia sa în ansamblul terminologiei gradelor, pentru că înseamnă ceva numai în raport cu celelalte. Raporturile asociative se bazează pe analogia dintre semnificaţi, aceasta fiind una dintre realităţile ce demonstrează sistematicitatea limbii. Aşadar, o concepţie structuralistă în lexicologie şi semantică se rezumă la descoperirea faptului că există o organizare a conţinutului oricărui cuvânt, mai simplă sau mai complexă, în funcţie de numărul şi varietatea sensurilor cuvântului respectiv şi în funcţie de categoriile de vorbitori care îl folosesc. Gruparea cuvintelor în serii asociative e o dovadă că vocabularul are caracter sistematic, dispunerea sistematică a cuvintelor unei limbi fiind demonstrată, aşa cum s-a amintit mai sus, de F. de Saussure, care a folosit noţiunea *grupuri asociative*. Cuvintele unei limbi date sunt grupate în interiorul diferitor *câmpuri semantice*, iar un *câmp semantic* este constituit dintr-un cuvânt împreună cu conceptele înrudite ale acestuia.

1.0. Până la Trier, s-au făcut numai observaţii cu caracter general, constatate în cadrul unor preocupări cu caracter mai larg asupra limbii. Jost Trier este primul lingvist care dedică o lucrare de mari proporţii acestei chestiuni (a se vedea în această privinţă: Moscal 2011: 98), în care sunt aduse în prim-plan distincţiile primare de la nivelul general al limbii, în acest fel ajungându-se la o identitate mai clară a lexicului ca obiect de studiu, o parte dintre aceste distincţii fiind preluate apoi şi de Eugeniu Coşeriu. Distincţiile pe baza cărora Trier delimitează domeniul de cercetare sunt: *limbă–gândire*, *limbă–vorbire*, *ergon–energeia*, *sincronie–diacronie*, *limbă–realitate*. Fiecare distincţie este analizată detaliat şi dintr-o perspectivă critică, privită în contextul general şi raportată la teoriile originare. Una dintre observaţiile cele mai importante de la Trier este făcută în analiza opoziţiei dintre limbă şi gândire, unde acesta distinge între „câmp conceptual” şi „câmp lexical (semantic)”, primul fiind un complex semantic dat prin experienţă, care corespunde ca întreg câmpului lexical, dar care se prezintă nestructurat, limba fiind cea care intervine şi îi organizează conţinutul. Analiza acestei distincţii are ca rezultat poziţionarea câmpului lexical în următoarea structură ierarhică: cuvânt – câmp lexical – limbă – gândire – realitate conceptuală – realitate ontică. Teoria lui Trier, preluată ulterior de alţi cercetători, n-a fost scutită de critici vehemente, provocate mai întâi de imposibilitatea de a admite o imagine atât de armonioasă şi de perfectă. Despre o organizare clară se poate vorbi numai în anumite sectoare ale lexicului, şi aici au fost citate exemple precum seria numeralelor sau termenii de înrudire. Este însă dificil să admitem teza că între idei există unele relaţii structurale independente de cuvinte, relaţii care se menţin chiar dacă se schimbă termenii, cuvintele. Vulnerabilă e şi poziţia gnoseologică a lui Trier: fiecare limbă are un „mozaic” semantic propriu, specific, ea exprimând individualitatea poporului care o vorbeşte, motiv pentru care Trier a fost învinuit de neohumboldtianism. Sistemul câmpurilor semantice ordonează gândirea, deci suntem puşi în faţa afirmaţiei neopozitiviste că limba determină gândirea. Importanţa acestei teorii

BDD-A1218 © 2011 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:39:59 UTC)

constă în elaborarea unei metode de structurare a lexicului, de determinare a influenţei limbii asupra gândirii.

1.1. În fine, este necesar să menţionăm că teoria câmpurilor lexicale elaborată de Jost Trier se bazează pe studiile predecesorilor săi. Astfel, constatăm că încă în concepţia lui Wilhelm von Humboldt despre limbă se înregistrează cea dintâi tentativă de teoretizare şi de identificare a câmpurilor lexicale în vocabularul limbii, care ulterior va constitui reperul dominant al structuralismului european. A fost lansată ideea potrivit căreia concepţia humboldtiană despre limbă are la bază premisa universală că omul, prin natura sa, „organizează tot ce îi este accesibil – evident, şi conform măsurii în care îi este accesibil – prin diferenţieri şi asemănări…" (Moscal 2011: 98). Aşadar, putem conchide că opinia lui W. von Humboldt despre existenţa unui sistem în limbă şi identificarea conceptelor teoretice despre sistemicitatea limbii de către F. de Saussure constituie fundamentul speculativ al realizărilor teoretice ulterioare în analiza lexicului ca sistem cu o anumită structură.

2. O reevaluare şi o reinterpretare valorică a teoriei câmpurilor lexicale a realizat renumitul lingvist Eugeniu Coşeriu. Analiza în perspectivă evolutivă a teoriei câmpului lexical, de la primele încercări până la teoria structurală elaborată de E. Coşeriu, şi a problematicii legate de baza raporturilor care formează câmpurile lexicale are ca rezultat obţinerea unei viziuni generale asupra acestei teorii şi a diferitelor modalităţi de percepţie a structurării lexicului, începând cu ideile de ordin general ale lui Humboldt şi cu primele teoretizări asupra posibilităţii de a descoperi un sistem în lexic. Diferitele perspective, precum şi caracterul neunitar al multora dintre ele, delimitarea imprecisă a domeniului de studiu, utilizarea unui instrumentar neadecvat obiectului supus cercetării, toate acestea au condus la diferite teorii ale câmpului lexical. Urmărirea acestei evoluţii, de la Trier şi până la modelul coşerian, are avantajul percepţiei clare a obiectului de studiu şi al evitării falselor probleme, deja abordate în studiile de lexicologie. Mai mult, interpretarea corectă a teoriei coşeriene conduce la o dezvoltare şi o reaşezare a rezultatelor teoriei câmpurilor semantice şi la o distincţie clară între diferitele structuri lexematice.

3. Pornind de la ideea că structura vocabularului în totalitatea lui, din cauza numărului mare al cuvintelor într-o limbă, nu poate fi cunoscută integral, E. Coşeriu ajunge la concluzia că delimitarea *câmpului* sau a *subansamblului lexico-semantic* prezintă interes teoretic şi practic. Criteriul de delimitare este de natură semantică. Termenii unui *subansamblu* sunt reuniţi pe baza unor proprietăţi semantice comune. Astfel, *câmpul lexico-semantic este calificat drept o categorie ce are la bază relaţiile semantice dintre cuvinte.* Pe baza trăsăturilor semantice comune, pe baza apropierii obiectelor din realitate pe care le denumesc, cuvintele dintr-o limbă sunt grupate în cadrul unui câmp lexico-semantic. Astfel, numele de rudenie, numele de culori, denumirile locuinţelor, denumirile animalelor domestice sau sălbatice, denumirile instituţiilor, denumirile părţilor corpului, denumirea gradelor militare etc. pot servi drept exemplu de *câmpuri lexico-semantice*. Între termenii subansamblului se stabilesc şi diferenţe semantice exprimate prin seme variabile. Un subansamblu dintr-o limbă anume are

BDD-A1218 © 2011 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:39:59 UTC)

existenţă practică numai după efectuarea analizei câmpului, după ce sunt puse în evidenţă opoziţiile semantice caracteristice lui. Câmpurile sunt considerate structuri paradigmatice, fiind vorba de alegerea unui singur termen al unei asemenea structuri, într-un context lexical determinat. Câmpul lexical cuprinde toate cuvintele care aparţin aceluiaşi domeniu şi care au trăsături de sens comune. În câmpul lexical intră sinonimele acestor cuvinte, inclusiv derivatele lor, şi expresiile care le cuprind (a se vedea Coseriu 1964; Coseriu 1966; Coseriu 1968; Coseriu 1973; Coseriu 1974; Coşeriu 1981).

Termenii *subansamblu lexico-semantic* şi *câmp* sunt (cvasi)sinonimi. Utilizarea celui dintâi prezintă un avantaj terminologic, sugerând apartenenţa şi subordonarea lui faţă de ansamblul vocabularului unei limbi; pe de altă parte, el cadrează cu condiţiile definiţiei unei paradigme lexico-semantice. Termenii unei paradigme şi ai unui subansamblu sunt reuniţi în baza prezenţei semelor comune. Paradigma reprezintă o clasă de elemente ce se presupun reciproc şi au la bază un criteriu comun, constituind astfel un câmp lexico-semantic în care se grupează cuvintele cu sensuri apropiate sau înrudite. Elementele unei paradigme sunt grupate prin relaţii asociative, care se numesc relaţii paradigmatice. Subansamblul, câmpul, paradigma lexico-semantică nu se suprapun, ci se referă fiecare la un alt aspect (de exemplu, termenul *subansamblu* se poate aplica şi altor structuri lexicale care nu sunt câmpuri (Coseriu 1964; Coseriu 1966; Coseriu 1968; Coseriu 1974; Coşeriu 1981).

4. În opinia lui Eugeniu Coşeriu, „câmpul este o structură paradigmatică care constă din unităţi lexicale (lexeme), care îşi împart o zonă de semnificaţie comună şi care se află unele cu altele în opoziţie nemijlocită; aşa, de exemplu, verbele de deplasare formează un câmp lexical: *a merge pe jos–a alerga–a fugi–a zbura–a înota–a merge cu un vehicul*, tot aşa *bătrân–vechi/tânăr–nou* sau adjectivele care indică temperatura (*rece–răcoros–călduţ–cald–fierbinte*)” (Coseriu 1974: 34). Câmpul lexical este definit astfel ca fiind constituit de termenul prezent într-un punct dat al lanţului vorbit şi termenii pe care prezenţa sa îi exclude. Dacă ceva e *albastru*, se exclud alte culori – *verde*, *roşu*, *negru*. Termenii trebuie să aparţină aceluiaşi câmp. Eugeniu Coşeriu compară câmpurile lexicale cu sistemele de consoane sau vocale în fonologie, deoarece acestea sunt analizabile în trăsături distinctive (seme) sau pot fi contrapuse pentru a stabili opoziţii şi respectiv noi trăsături distinctive, cum ar fi staticitate/dinamicitate, dimensiune în timp/dimensiune în spaţiu (*tânăr/nou/vechi*; *mic/mare*). Dar analogia nu înseamnă identitate, prin urmare sunt prezentate şi diferenţe între câmpurile lexicale şi sistemele de vocale şi consoane, de exemplu arhilexemele, care pot fi mai numeroase în lexematică.

4.1. În opinia lui E. Coşeriu, un câmp lexico-semantic se caracterizează printr-o anumită structură cu o reţea de relaţii. E vorba de relaţiile semantice ce se stabilesc între elementele structurale ale câmpului. Structura semantică a cuvintelor din câmp se prezintă ca un ansamblu de seme, obiectivul principal în analiza câmpurilor lexico-semantice fiind identificarea relaţiilor interne ale unui câmp lexical, determinate prin identităţi şi diferenţe, adică prin opoziţiile semantice care funcţionează în acesta. Realizarea unui asemenea

BDD-A1218 © 2011 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:39:59 UTC)

obiectiv e posibilă prin operaţii de comparare şi diferenţiere. Pentru stabilirea mai riguroasă a relaţiilor de sens prezintă interes delimitarea claselor şi subclaselor din care este alcătuit un câmp: de exemplu, în *câmpul denumirilor locuinţelor* în funcţie de semul „specificul construcţiei” se distinge clasa alcătuită din lexemele *casă*, *locuinţă*, de clasa *castel*, *palat.* În această ordine de idei, sunt interesante opoziţiile semantice obţinute, de exemplu, prin modificări în planul expresiei: lexemele *mamă/tată* pot fi înlocuite cu *unchi/mătuşă*, deoarece semul „linie directă” se înlocuieşte cu semul „linie colaterală”. De fapt, structurarea şi funcţionarea câmpurilor nu depinde numai de tipurile formale de opoziţie, dar şi de sensul ontic, de tipul raportului lor cu realitatea extralingvistică pe care o organizează (referentul). Aplicând aceste criterii şi combinându-le cu altele câteva: „numărul dimensiunilor manifestate de opoziţiile unui câmp”; „felul în care dimensiunile (când există mai mult de una) se combină în interiorul câmpului”; „tipul raportului dintre conţinut şi expresia lexemelor (şi a opoziţiilor lor)”, Eugeniu Coşeriu ajunge la constituirea unei tipologii a câmpurilor lexicale. Astfel, din punctul de vedere al numărului de dimensiuni care funcţionează în câmpuri, acestea pot fi clasate în două tipuri foarte generale: câmpurile cu o singură dimensiune (câmpurile simple sau unidimensionale) şi câmpurile cu mai mult de o dimensiune (câmpuri complexe sau pluridimensionale). Sunt unidimensionale câmpurile adjectivelor privind temperatura, în vreme ce câmpurile adjectivelor privind vârsta sau câmpurile numelor de rudenie sunt câmpuri pluridimensionale. În câmpul adjectivelor care privesc temperatura funcţionează dimensiunea semantică „grad relativ de temperatură constatată prin simţul termic”; iar în câmpul adjectivelor care privesc vârsta avem dimensiunea „vârstă” şi dimensiunea „clasă desemnată pentru vârsta persoanelor şi pentru vârsta animalelor şi plantelor”, dar şi pentru vârsta lucrurilor. Câmpul numelor de rudenie se caracterizează prin dimensiuni ca: *sex* (masculin/feminin), *tipuri de rudenie* (rudenie naturală/rudenie socială), *linie* (directă/colaterală), *grad* (primul grad/al doilea grad etc.). Acestea, la rândul lor, pot fi şi ele de mai multe subtipuri, determinate de tipurile formale de opoziţii pe care se bazează sau care le caracterizează. Să reţinem că termenii unui câmp lexico-semantic aparţin unei singure părţi de vorbire.

4.2. Un câmp lexical corespunde şi unui sistem categorial, adică unei categorii a gramaticii (număr, gen, mod, timp, aspect), iar opoziţiile interne ale unui câmp corespund opoziţiilor care există în interiorul unei categorii gramaticale. Este însă evident că, în general, câmpurile lexicale sunt nu numai mult mai numeroase, dar şi mult mai variate decât celelalte paradigme ale limbii. Astfel, sarcina unei tipologii a câmpurilor se reduce la determinarea acestei diversităţi de structurare. În prezent, în analiza câmpurilor lexico-semantice se invocă mai multe criterii de interpretare care se axează pe factorul semantic. Pe baza acestor criterii se face delimitarea semelor comune, a claselor paradigmatice într-un câmp, a relaţiilor semantice (identităţi, opoziţii) din fiecare paradigmă a unui câmp, se alcătuieşte inventarul câmpului (de la 50 de termeni în cazul numelor de rudenie la aproape 200, de exemplu, pentru termenii cromatici), se face analiza contextuală în câmpurile lexico-semantice. Ultimul criteriu

BDD-A1218 © 2011 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:39:59 UTC)

contribuie la dezambiguizarea sensurilor cuvintelor polisemantice ce aparţin aceluiaşi câmp (*denumirile fenomenelor sonore*) sau mai multor câmpuri alcătuite din adjective.

4.3. În studiile de specialitate, *câmpurile lexico-semantice* sunt definite drept fragmente (subansambluri, mulţimi) din ansamblul lexical al unei limbi care grupează numai denumiri înrudite din punctul de vedere al sensului sau care au un denominator semantic comun, „arhilexem”, modalităţi de clasare a cuvintelor dintr-o limbă, dintr-o etapă a ei sau din mai multe limbi, cuvinte care exprimă un sistem de idei, ceea ce oferă obiectivitate principiului de segmentare a vocabularului. Nu toate cuvintele din lexic pot fi clasificate în câmpuri, ci numai părţile organizate şi stabile. În cazul câmpurilor cu o structură complexă, se delimitează elemente cu un număr mai mare de trăsături comune (nucleul) şi altele, cu un număr mai mic de trăsături comune (periferia). Există câmpuri concrete (alcătuite din substantive concrete: denumiri de animale, locuinţe) şi abstracte (vocabularul afectivităţii). Nu există un tip universal de câmp lexico-semantic şi fiecare câmp poate pune probleme proprii în procesul de analiză; astfel, determinarea relaţiilor de sens între cuvintele câmpului prezintă interes din punct de vedere teoretic şi aplicativ. Teoria câmpurilor semantice se aplică cu succes la studierea relaţiilor paradigmatice între elementele structurilor lexico-semantice.

4.4. În fine, Eugeniu Coşeriu vorbeşte despre încă un tip de relaţii dintre semantica unor unităţi lexicale aflate în componenţa unor câmpuri lexico-semantice care contribuie în mod direct la identificarea sistemului în lexic. Este vorba despre microcâmpurile sau paradigmele lexico-semantice cu elemente între care există relaţii *inclusive, ierarhice* sau *hipo-hiperonimice*. Acest tip de paradigme lexico-semantice, identificat iniţial de Eugeniu Coşeriu, este examinat detaliat în studiile lui Otto Duchaček (Duchaček 1962; Duchaček 1964; Duchaček 1972) şi Silviu Berejan (Berejan 1978). În această ordine de idei, este edificator exemplul ce urmează. Astfel, în limba română contemporană există următoarele microsisteme lexicale:

oaie	
berbec	*oaie*

câine	
câine	*căţea*

Iniţial, aceste microsisteme nu aveau arhilexeme sau hiperonime, de aceea, sub presiunea sistemului, unul dintre hiponime (*oaie* şi *câine*), extinzându-şi volumul semantic, a devenit hiperonim (*oaie* şi *câine*), în funcţie de importanţa şi valoarea denotaţilor respectivi pentru viaţa cotidiană a fiecărui popor în parte. De altfel, hiperonim poate deveni atât hiponimul feminin, cât şi cel masculin. În aceeaşi ordine de idei, propunem să analizăm încă un exemplu:

găină	
cocoş	*găină*

BDD-A1218 © 2011 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:39:59 UTC)

Substantivul *găină* este moştenit din latină, însă, pentru exprimarea opoziţiei masculin/feminin, a fost preluat din limbile sud-slave substantivul *cocoş*, fapt ce a contribuit la completarea unei celule vide din acest microsistem lexical şi la apariţia unui nou hiponim masculin. Ulterior, a apărut necesitatea identificării hiperonimului respectiv, astfel încât substantivul *găină* şi-a modificat sensul, devenind mai abstract şi mai cuprinzător, şi, ca urmare, s-a produs completarea încă a unei celule vide şi s-a constituit hiperonimul *găină*.

Analiza paradigmelor lexico-semantice de acest tip este utilizată cu succes mai ales în procesul de identificare a structurii semantice a cuvintelor polisemantice pentru prezentarea acestora în dicţionarele explicative.

6. În concluzie, se impune constatarea că identificarea câmpurilor lexico-semantice şi a relaţiilor paradigmatice, sintagmatice, derivaţionale (de formare a cuvintelor sau a sensurilor noi) şi inclusive (ierarhice sau hipo-hiperonimice) este un suport solid în demonstrarea caracterului de sistem al limbii.

REFERINŢE BIBLIOGRAFICE

Berejan 1978 = S.G. Berejan, *Paralele lexicale în cadrul unor microsisteme similare romanice şi slave* (*Analiza confruntativă–contrastivă*), în *Raporturi şi paralele lingvistice romano-slave*, vol. al II-lea, Chişinău, Editura Ştiinţa, p. 74–111.

Coseriu 1964 = Eugenio Coseriu, *Pour une sémantique diachronique structurale*, in *Travaux de linguistique et de littérature*, Centre de Philologie et des Littératures Romanes de l'Université de Strasbourg, II, 1, Strasbourg, p. 139–186.

Coseriu 1966 = Eugenio Coseriu, *Structure lexicale et enseignement du vocabulaire*, in *Actes du Premier Colloque International de Linguistique Appliquée*, Nancy, p. 175–217.

Coseriu 1968 = Eugenio Coseriu, *Les structures lexématiques*, in *Probleme der Semantik*, hrsg. von W.Th. Elwert, Wiesbaden, Steiner, p. 33–61.

Coseriu 1973 = Eugenio Coseriu, *Probleme der structurellen Semantik*, neue Ausgabe, hrsg. von D. Kastowsky, Tübingen.

Coseriu 1974 = Eugenio Coseriu, *Linguistics and Semantics*, in „Current Trends in Linguistics", 12, Den Haag, p. 103–171.

Coşeriu 1981 = Eugeniu Coşeriu, *Către o tipologie a câmpurilor lexicale*, în *Lingvistica modernă în texte*, redactori responsabili Maria Iliescu, Lucia Wald, Editura Universităţii din Bucureşti, p. 34–77.

Duchaček 1962 = O. Duchaček, *Les relations sémantiques des mots*, în „Kwartalnik neofilologiczny", vol. IX, Varşovia, nr. 1, p. 27–34.

Duchaček 1964 = O. Duchaček, *L'attraction lexicale*, in „Philologia Pragensia", nr. 1, Praga, p. 65–76.

Duchaček 1972 = O. Duchaček, *L'interdépendence et l'intersection du contenu et de l'expression*, „Orbis", vol. XXI, nr. 2, Louvain, p. 474–478.

Moscal 2011 = Dinu Moscal, *Viziuni structurale asupra lexicului înainte de teoria câmpurilor lexicale elaborată de Jost Trier*, în „Philologica Jassyensia", an VII, nr. 1 (13), p. 97–105.

Saussure 1922 = Ferdinand de Saussure, *Cours de linguistique générale*, publié par Charles Bally et Albert Sechehaye, avec la collaboration de Albert Riedlinger, Paris, Payot & Cie.

BDD-A1218 © 2011 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:39:59 UTC)

SEMANTIC FIELD CONCEPT IN MODERN LEXICOLOGY (FOCUSED ON EUGENIO COSERIU STUDIES)

ABSTRACT

The articles states that Eugenio Coseriu, starting from the ideas issued by F. de Saussure, G. Ipsen and J. Trier, reviewed and reinterpreted the theory of lexical fields. In his opinion, the delimitation of the *field* or *lexical-semantic subassembly* is of great theoretical and practical interest. The terms of a *unit* are organized on the basis of some *common semantic properties* and therefore the language lexicon is grouped in *lexical-semantic fields* such as family names, names of colors, names of houses, names of domestic or wild animals, names of institutions, names of parts of the body, names of military ranks, etc. Particularly important is the E. Coseriu's contribution to the study of micro-fields or lexical-semantic paradigms composed of elements which have *inclusive*, *hierarchical* or *hypo-hyperonymycal* relations. This type of lexical–semantic paradigms, initially identified by Eugen Coseriu, was examined in detail in the Otto Duchaček and Silviu Berejan's studies.

Key–words: *semantic field*, *modern lexicology*, *Eugenio Coseriu*, *ergon*, *energeia*.

BDD-A1218 © 2011 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:39:59 UTC)